

Marcel Luntungan

Over afscheid, muziek en jezelf openstellen

Iedere maand interviewt *Moesson* iemand over een beslissend jaar in zijn leven. Toen zijn broer Jerry zichzelf in 2004 het leven benam, stopte Marcel Luntungan met het maken van muziek. Na een donkere periode hervond hij zich. Dankzij zijn liefde voor muziek. Nu treedt hij op tijdens uitvaartdiensten.

Door Ricci Scheldwacht Fotografie Frédérique Vlamings

'Na de dood van Jerry merkte ik dat ik tegen een heleboel dingen aanliep. Ik was niet fijn om mee te leven in die tijd. Nu heerste er bij mij thuis een gespannen sfeer. En dat kwam alleen door mij'

Laatst

reed singer-songwriter Marcel Luntungan na een optreden met een voldaan gevoel naar huis. Het was een mooie bijeenkomst geweest. Het afscheid vond plaats in het flatje van de overledene, waar ongeveer twintig vrienden en familieleden bijeen waren gekomen. De sfeer was huiselijk. Intiem. Tijdens zijn optreden voelde hij in elke vezel van zijn lichaam waarom hij daar stond. Ook al had hij de vrouw die was overleden persoonlijk niet gekend en deelde hij geen herinneringen met de andere aanwezigen aan haar. Maar toen hij begon te spelen en de mensen aandachtig naar zijn stem en zijn gitaarspel luisterden, voelde hij een diepe verbondenheid met hen. 'Dat is de kracht van live muziek, je raakt mensen direct in hun zintuigen. Die staan dan volledig open', zegt Marcel Luntungan. 'Op zo'n moment laat iedereen zijn gevoel spreken. Het is niet erg om je verdriet te uiten. Het mag. Het is echt. Oprecht. En alles wat echt is wordt dan verwelkomd.'

Het is niet zo dat Marcel Luntungan (48) altijd al de ambitie had om op begrafenissen en crematies te spelen. Daar had hij nog geen weet van toen hij zijn eerste successen in de popmuziek begon te behalen. Een veelbelovende tijd. Hij zong mee in het achtergrondkoor van Edsilia Rombley op het Eurovisiesongfestival en schreef nummers voor popgroep De Kast. Daarvoor had hij met zijn broers en zussen ook altijd al in bandjes gezeten. In het gezin waarin hij opgroeide, speelde muziek een belangrijke rol. Voor de familie naar Nederland kwam, was zijn vader in Soerabaja leider geweest van een jazzband, die ook krontjongmuziek speelde. Zijn moeder was er later als zangeres bijgekomen. 'De naam Luntungan komt van

Menado. De meisjesnaam van mijn moeder is Purvis. Zij had een Engelse opa. Mijn vader had al drie kinderen toen hij met mijn moeder trouwde. Zijn eerste vrouw overleed bij de geboorte van het derde kind.' In 1958 kwam het gezin met de boot naar Nederland en werd het ondergebracht in een pension in Bennebroek. Als een van de jongere kinderen uit het gezin moest Marcel nog geboren worden. Dertien kinderen zouden er uiteindelijk komen. Later verhuisde de familie naar Bussum, waar ze woonden in een huis van de PTT, omdat zijn vader daar inmiddels werkte. 'Zijn werk als muzikant hield op in Nederland, maar hij had allemaal Indische vrienden waarmee hij regelmatig samenkwam om te spelen. Hij had een bandrecorder met van die grote banden waarmee hij ook opnamen maakte, daar was hij eigenlijk altijd mee bezig. Boven had hij zijn eigen kamer, waar hij gescheiden van mijn moeder sliep. Beneden in huis had hij een speaker opgehangen. Dan riep hij van boven of er iemand even koffie wilde zetten. Als kind wist je dat dan meteen moest gebeuren. Ik had een behoorlijk strenge en opvliegende vader die regelmatig mijn moeder sloeg. Dan gingen eerst de gordijnen dicht. Hij had het jappenkamp overleefd dankzij de muziek. In het kamp had hij zelf een gitaar gebouwd, waarop hij moest spelen voor de Japanse officieren. Zo bleven martelingen hem bespaard, al hield hij aan de oorlog wel een wond aan zijn rug over, waar hij zijn verdere leven last van heeft gehouden.'

Ook Marcel zelf merkte hoe hij zijn toevlucht in de muziek kon vinden. 'Ik sliep met drie andere broers op een kamer. Het huis was eigenlijk te klein en te vol. Mijn moeder wilde vooral dat het gezellig was. Over gevoelens

werd thuis niet gesproken. Dat was taboe, dus daar waagde ik me niet aan. In plaats daarvan, en ik denk dat meer kinderen dat deden, creëerde ik mijn eigen wereldje en vluchtte ik in de muziek. Maar muziek was ook een manier om zonder woorden toch contact met elkaar te maken en iets van gevoel over te brengen.'

Op de middelbare school kreeg hij verkering. Bij zijn vriendinnetje thuis kwam hij erachter dat het er in andere gezinnen heel anders aan toeling. 'Er speelden bij ons thuis nog meer dingen. Er waren wat oudere broers die het criminele pad op waren gegaan. Een broer werd af en toe heel agressief. Ik herinner me dat ik eens werd aangehouden door een motoragent omdat ik door rood fietste en die zei toen: "Luntungan? O ja, natuurlijk. Hoe is het met je broers?" De toestand thuis leidde ertoe dat hij later met een grote klap de deur van het ouderlijk huis achter zich dicht zou trekken. 'Uiteindelijk werd dat een krampachtig losrukken van de hele familie. Het voelde als een gevangenis waaruit ik moest losbreken. Ik zag het als een verraad tegenover mijn moeder dat ik mijn eigen weg ging. Ik heb toen tijdelijk met de anderen gebroken. Alleen met een zus hield ik nog contact. Maar als we elkaar belden, vroegen we niet hoe het met elkaar ging. In plaats daarvan spraken we over muziek en lieten we elkaar over de telefoon de nieuwste nummers horen.'

Hun passie voor muziek was wat de kinderen altijd bijeen had gebracht. Samen met een paar van zijn broers en zussen maakte hij deel uit van de familieband waarmee ze in Het Gooi optraden. Eerst met Different Cake,

later omgedoopt tot Piece of Cake. Marcel speelde toetsen, zijn oudere broers Jerry en Martin speelden gitaar, zijn jongste broer Steve speelde de basgitaar en alle broers zongen, net zoals hun zussen Stella en Claudia, die ook deel uitmaakten van de band. Jerry had het meeste talent. 'Als ik in mijn uppie op mijn kamer gitaar zat te spelen ging het prima, maar op het podium verkrampte ik en vertrouwde ik volkomen op de technische vaardigheden en de rust van Jerry. Toen de band stopte, zijn Martin, Jerry en ik met z'n drieën doorgedaan en begeleidten we onszelf op de gitaar. Maar toen werd Martin ziek. Later bleek hij schizofrenie te hebben ontwikkeld. Jerry en ik zijn toen met z'n tweeën doorgedaan. Weer iets later werd Jerry psychotisch.'

In 2004 maakte Jerry een einde aan zijn leven. Marcel Luntungan stopte met spelen. 'Vanaf dat moment heb ik de muziek laten liggen. Ik dacht: ik heb altijd op Jerry geleund, ik weet niet of ik het alleen kan.'

In het televisieprogramma *De Wandeling* van de KRO vertelde Marcel over de dood van zijn broer Jerry. Hoe Jerry, voordat hij psychotisch werd, met drugs in aanraking was gekomen en een tijdlang verslaafd was geweest. Hoe hijzelf had geprobeerd om Jerry te helpen bij het afkicken door samen naar Noorwegen te gaan en daar te kamperen in de vrije natuur, waar ze samen gitaar speelden. Welke impact het verlies van Jerry op hem had gehad. 'Na de dood van Jerry merkte ik dat ik tegen een heleboel dingen aanliep. Ik was niet fijn om mee te leven in die tijd. Nu heerste er bij mij thuis een gespannen sfeer. En dat kwam alleen door mij. Ik was ontevreden en dat liet ik heel erg merken door snel opgefokt te raken. Als ik 's ochtends beneden kwam en ik koffie wilde zetten en het blik was leeg, zodat ik een nieuw pak moest openen,

dan stond ik al te vloeken. Ik wist dat ik op ramkoers lag met mezelf, maar dat deed me niks. Als ik er niet was geweest, had ik het ook prima gevonden.'

Zijn leven werd overschaduwd door de sombere gedachte dat het leven niks waard was. De relatie met zijn vrouw Gaby kwam opnieuw onder druk te staan. 'Een paar jaar eerder, vlak na de dood van mijn moeder, zijn Gaby en ik vijf jaar uit elkaar geweest. De oorzaak lag grotendeels bij mij en de moeite die ik had om met pijn, verdriet en verlies om te gaan. Na de dood van Jerry was dat weer zo. En inmiddels hadden we samen twee kinderen gekregen. Onze dochter Coco en ons zoontje Mas.'

Zijn vrouw hield hem voor dat het zo niet meer langer kon. 'Op haar advies ben ik een training gaan volgen die gericht was op mijn persoonlijke effectiviteit. Daar leerde ik mezelf een spiegel voorhouden. Dat leidde bij mij tot een verandering in hoe ik tegen het leven aankeek. Ik kwam daar met een enorme plunjeszak met bagage en die werd helemaal geleegd. Wat zat daar allemaal in? Waar had ik iets aan en wat kon ik allemaal weggooien? Uiteindelijk moest ik erkennen dat ik zelf verantwoordelijk ben voor waar ik sta en dat ik zelf altijd de keuze maak voor de volgende stap. Of dat nu bewust of onbewust is. Ik merkte dat ik nooit mijn gevoel uitsprak en mezelf nooit bloot durfde te geven, maar dat ik daar eigenlijk heel goed in ben als ik me veilig voel. En in de muziek voel ik me het veiligst. Het was een plekje waar alles goed was en waar ik harmonie kon vinden. In de muziek kon ik mijn gevoel uiten, door muziek kon ik communiceren. Dat bleek mijn sterke punt te zijn.'

Hij besloot een nieuw muzikaal pad uit te

stippelen en ging in zijn eentje optreden op muziekpodia in bars en clubs. Bij elk optreden probeerde hij zo open mogelijk voor zijn publiek te staan. Zijn zenuwen leerde hij te beheersen door te vertrouwen op zijn muzikale talent. 'Ik stelde me kwetsbaar op, vroeg de zaal ook bij elk optreden om feedback. Dat was niet altijd leuk.' Hij hervond het plezier in het spelen. Inmiddels treedt hij weer op met zijn band The LSB Experience, die hij heeft gevormd met vrienden.

Ook het contact met zijn broers en zussen is veranderd. 'De grootste uitdaging in alles wat ik doe, is om binnen de kring van broers en zussen helemaal mezelf te zijn, ook al merk ik dat ze het daar moeilijk mee hebben. Van onze ouders hebben we bepaalde dingen meegekregen die belangrijk waren: lekker eten, zorgzaam zijn, muziek maken. Als het maar gezellig was. Maar wat ik hierin mis, is het werkelijk gezien worden. Het opgaan in de groep, wat vroeger misschien veiligheid bood, is voor mij een sta-in-de-weg geworden om tot echte verbinding te komen. Oude gewoonten en overlevingsstrategieën bepalen nog altijd de gang van zaken. Veel lawaai om niks, oneliners, hard lachen en grappen maken, sarcasme. En al doet iedereen op zoek naar het grote geluk wel z'n best, het blijft erg moeilijk om met het verleden af te rekenen. Dat geldt ook voor mij.' Nadat hij te zien was geweest in het tv-programma *De Wandeling* kreeg hij een reactie van een van zijn oudere broers. 'Het enige wat hij me per e-mail liet weten was: "Dat was een goed gesprek." Punt. Maar toen ik hem vroeg – en dat ging ook weer via de mail – hoe hij het zelf had ervaren, kwam er een enorme berg negatieve kritiek los. Dus blijkt dat hij het dus toch niet zo goed. Later realiseerde ik me dat ik nog nooit een

'Tijdens mijn optreden zong ik met een redelijk gebroken stem. Toen pas ervoer ik wat het is om je werkelijk open te stellen, en je het niet schuwt om daarin kwetsbaar te zijn, te vertrouwen op wie je bent en wat je met je meebrengt'

echt gesprek met hem heb gevoerd. In zijn ogen ben ik misschien nog altijd dat kleine broertje van vroeger.'

'De eerste begrafenis waarop ik speelde, was die van mijn moeder in 1990. Later heb ik gespeeld bij het afscheid van Jerry en dat van Martin en ook van andere familieleden. Maar de eerste keer dat ik echt voelde wat er gebeurt als je jezelf werkelijk openstelt was bij het afscheid van Harry, een vriend van me. Harry was Thais-Indisch en enorm muzikaal. Hij had kanker en voor zijn dood maakten we wekelijks muziek met elkaar. Dat gebeurde bij hem thuis. We spraken elkaar vaak, maar die gesprekken waren nooit lang. Het was meer een kwestie van herkenning, denk ik. Harry vroeg me toen of ik op zijn crematie een nummer wilde spelen dat ik voor mijn broer had geschreven. Dat heb ik gedaan. Die dag heb ik volledig vertrouwd op mijn ervaring als muzikant en heb ik me opengesteld voor wat de dag bracht. Ik voelde me als een ton die tot de rand werd gevuld met emotie. Tijdens mijn optreden zong ik met een redelijk gebroken stem. Toen pas ervoer ik wat het is om je werkelijk open te stellen, en je het niet schuwt om daarin kwetsbaar te zijn, te vertrouwen op wie je bent en wat je met je meebrengt. Het was niet mijn beste optreden, maar ik was nog nooit zo in het moment

geweest. Toen ik klaar was met spelen en mijn gitaar opborg, kwam alle emotie eruit en kon ik niet meer stoppen met huilen.'

Dat maakt het zo bijzonder om op te treden tijdens uitvaarten, zegt hij. 'Ik ken die mensen meestal niet persoonlijk. Ik deel hun directe verlies niet en ik ga de mensen die zijn overleden ook niet missen in mijn leven, maar ik kan me wel openstellen voor het gevoel dat er bij de achterblijvers is. Als je kijkt naar het normale leven zijn mensen geneigd om echt belangrijke dingen uit te stellen. De prioriteit ligt altijd bij dingen die niet zo belangrijk zijn, maar stel je eens voor dat dit je laatste dag is, wat zou jij dan gaan doen? Welke keuzes zou jij dan gaan maken? Als iemand binnen je directe kring overlijdt, verandert de wereld voor heel even, tijd doet er niet toe, je luistert anders en hebt opeens wel alle aandacht voor wat er op dat moment plaatsvindt. Dat moment van afscheid nemen is belangrijk.'

'Ik ben heel lang bang geweest voor de dood. De dood was iets waar ik het liefst weg van bleef. Maar toen ik me op dit pad bewoog, kwam ik er achter dat ik eigenlijk niets weet over de dood. Niemand kan mij vertellen wat de dood is, ook de mensen niet die een bijna-doodervaring hebben gehad. Dus heb ik besloten, dat zolang ik niet weet wat de dood is, en dat is zolang ik leef, ik me daar ook geen gedachten over hoeft te vormen. Het enige wat ik weet is dat de dood ieder moment kan plaatsvinden en als ik me daar nu maar van bewust ben, dan hoeft ik er alleen maar te voor zorgen dat ik ieder moment ten volle leef. Als ik mijn laatste adem uitblaas, wil ik kunnen zeggen: het was mooi zo. Het is goed.' ■

www.marsmelody.nl